

ШВИДКА Т. І.,
кандидат юридичних наук, асистент кафедри
господарського права Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ЗАСТОСУВАННЯ СПЕКУЛЯТИВНИХ СХЕМ ПРИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ ТА ПРОБЛЕМИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Стаття присвячена розгляду питань проведення та оскарження публічних закупівель. В статті досліджено особливості здійснення публічних закупівель та проаналізовано деякі положення Закону України «Про публічні закупівлі». Здійснення закупівель передбачає конкурентний відбір учасників та чесного визначення переможця. Кожний учасник, на основі змагальності, повинен запропонувати найкращі товари за найнижчими цінами. На основі аналізу зарубіжного досвіду та європейського законодавства, автор висловлює свою думку стосовно внесення змін до механізму вибору переможців тендеру та внесення змін до чинного законодавства з метою зниження кількості порушень у сфері публічних закупівель. В статті розглянуто декілька прикладів типових схем обходу закону, що загрожує існуванню прозорого механізму здійснення публічних закупівель. Автором зроблено аналіз основних проблем та недоліків стосовно оскарження результатів закупівель, розслідування, доказування змов та притягнення до відповідальності.

Ключові слова: антиконкурентні узгоджені дії; економічна конкуренція; торги; тендери; конкурсні процедури; публічні закупівлі, тендерні (цінові) пропозиції; замовник; учасник торгів.

Постановка проблеми. Сфера публічних закупівель є найпопулярнішою та найпривабливішою сферою для спекуляцій та корупції. Перелік конкурентних правопорушень у Законі України «Про захист економічної конкуренції» передбачає відповідальність за такий вид як антиконкурентні узгоджені дії у формі спотворення результатів тендерів, торгів, аукціонів, конкурсів, але детального аналізу цього правопорушення не було зроблено як з точки зору наукових досліджень, так і з точки зору законодавчого забезпечення. Механізм електронних закупівель налічує велику кількість недоліків як процесуального характеру стосовно процедури проведення тендеру оскарження тендерів, проведених із порушенням умов, та тих, що мають ознаки змови та призвели до спотворення результатів тендерів, торгів, аукціонів. Поряд із цими проблемами, Антимонопольний комітет як орган оскарження публічних закупівель має безліч перепон у виявленні, розслідуванні та притягненні до відповідальності за спотворення результатів закупівель.

Актуальність теми. Рівень порушень у сфері публічних закупівель свідчить про актуальність розгляду цього питання і необхідності подолання високого рівня змов та спотворень результатів тендерів. Домовленість учасників між собою, або домовленість між учасником і замовником підриває нормальне конкурентне функціонування цього процесу.

Мета статті. Зробити аналіз законодавства у сфері публічних закупівель та визначити основні недоліки процедури проведення торгів, оскарження результатів торгів, проведених з порушенням принципів конкуренції та механізму притягнення до відповідальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням у сфері конкурентного права займалися О. Каштанов, О. Бакалінська, О. Безух, Т. Удалов, С. Валітов, Н. Борсук тощо, проблемами публічних закупівель у своїх працях приділяють увагу А. Олефір, О. Колтик, О. Новицький, Є. Очередыко тощо, але конкретно питанням притягнення до відповідальності за спотворення результатів тендерів, торгів, аукціонів, конкурсів не було приділено багато уваги з точки зору правової науки.

Виклад основного матеріалу. Основною нормативно-правовою базою у сфері здійснення публічних закупівель є Закон України «Про публічні закупівлі» [3], Закон України «Про захист економічної конкуренції» [1] та Закон України «Про Антимонопольний комітет України» [2]. Здійснення публічних закупівель передбачається із дотриманням принципів конкурентної боротьби на основі чесного відбору переможців за результатами тендерів. Метою Закону України «Про публічні закупівлі» є забезпечення реального конкурентного середовища, здійснення закупівель на основі прозорої системи чесного від-

бору переможців, запобігання корупції та спекуляції у сфері публічних закупівель [3].

На жаль, нововведення цього закону та запровадження електронної системи публічних закупівель, має велику кількість недоліків як з процесуальної точки зору, так і з точки зору законодавчого регулювання цього питання. Рівень спотворень результатів тендерів має величезні показники, що відбуваються через проведення тендерів з порушенням вимог, так через наявність змови між суб'єктами-учасниками процедури тендерних закупівель. Потребує ретельної уваги та закріплення на законодавчому рівні прозорості системи закупівель, удосконалення механізму оскарження публічних закупівель з метою зменшення кількості правопорушень у конкурентній сфері.

Проведення тендеру передбачається на основі конкурентного відбору учасників та визначення переможця. Кожний учасник, на основі змагальності, повинен запропонувати найкращі товари за найнижчими цінами. Домовленість учасників між собою, або домовленість між учасником і замовником підриває нормальне конкурентне функціонування даного процесу.

Критеріями оцінки тендерних пропозицій та вибору переможця, згідно із ст. 28 Закону «Про публічні закупівлі» є цінові фактори – щодо товарів (робіт, послуг) вироблених не за окремо розробленою специфікацією, та на постійно діючому ринку; та для складних та спеціалізованих товарів закон передбачає наявність поряд з ціновим, неціновим критерієм оцінки (умови оплати, строк виконання, гарантійне обслуговування, експлуатаційні витрати, передача технології та підготовка управлінських, наукових і виробничих кадрів.) [3]. А. Олефір наголошує на недоліку у законодавстві саме стосовно відсутності повного переліку нецінових факторів, що можуть стати ареною для зловживань з боку замовників, наприклад, щодо пропозицій значної відстрочки платежу та ін. Науковець наголошує на необхідності приділенню уваги іншим критеріям, що характеризують якість продукції, умови і строки постачання, наявність додаткових послуг (ремонт і обслуговування) тощо [8].

Досвід європейських країн та законодавства ЄС свідчить про важливість визначення поряд із ціновими, неціновими факторів. У Директиві 2014/24/ЄС також зазначено про визначення найбільш економічно вигідної пропозиції не тільки на основі ціни, але й на основі кращого співвідношення ціни та якості [7].

Отже, не завжди запропонований за нижчою ціною товар учасника однозначно повинен бути кращим. Часто зустрічаються й випадки навмисного зазначення заниженої ціни для перемоги у тендерах, натомість після перемоги трапляються несподівані

ситуації для замовника. Обираючи переможця конкурсу (тендеру) не завжди є можливість бути впевненим у діловій репутації учасників. Однак питання ділової репутації учасників є вкрай актуальним поряд із питанням потреби наявності загальнодержавного переліку ненадійних контрагентів, а також можливості виключення із майбутніх закупівель не лише самої юридичної особи, але і її акціонерів та субпідрядників по проблемним контрактам. [9]

Україна приєдналася до угоди СОТ про державні закупівлі на підставі Закону України «Про приєднання України до Угоди про державні закупівлі» від 16.03.2016 р. [5] Як зазначає А. Олефір, для удосконалення процедур проведення публічних закупівель доцільно імплементувати у вітчизняне законодавство правила угоди щодо строків для подання тендерних пропозицій, черговості перевірки технічної відповідності тендерних пропозицій та їх оцінки, закріплення порядку консультування замовників і постачальників з метою врегулювання спору без звернення до Антимонопольного комітету України або до суду [6].

Закон України «Про публічні закупівлі» передбачає наявність випадків, у випадку появи яких замовник повинен відхилити тендерну пропозицію. Це зокрема, наявність у учасника попередніх корупційних діянь, вчинення ним антиконкурентних узгоджених дій; вчинення злочинів з корисних мотивів; та наявність пов'язаних осіб тощо. При цьому процесуальні моменти мають багато недоліків, починаючи з проблеми наявності можливості у замовника виявлення цих фактів. Оскільки чинним законодавством не передбачено ведення АМКУ реєстру суб'єктів господарювання, які протягом останніх трьох років притягувалися до відповідальності за антиконкурентні узгоджені дії, які стосуються спотворення результатів тендерів, а також надання органами АМКУ інформації про непритягнення (притягнення) суб'єкті господарювання до відповідальності. Замовники можуть отримувати цю інформацію тільки безпосередньо від учасників. Довідка подається учасником в довільній формі, а отже напевно факт вчинення виконавцем попередніх злочинів може бути прихований. Зокрема багато процесуальних моментів виникає при виявленні пов'язаності осіб. З цими проблемами також стикається Антимонопольний комітет при розслідуванні змов. Хоча перелік пов'язаних осіб надається у Законі, факт пов'язаності може бути прихований.

Поряд із недоліками самої процедури проведення публічних закупівель, потребує ретельного перегляду і процедура оскарження публічних закупівель. Антимонопольний комітет, як орган оскарження у сфері публічних закупівель створює постійно діючу адміністративну колегію з розгляду справ про по-

рушення законодавства у сфері публічних закупівель [2]. Порядок діяльності колегії встановлюється Законом України «Про Антимонопольний комітет України» [2].

Розглянемо декілька прикладів застосування спекулятивних схем обходу положень Закону. Доволі розповсюдженою є ситуація створення «псевдофірм» для спотворення реальної конкуренції, що на певному етапі відмовляється та знімає свою кандидатуру учасника, а отже переможцем автоматично визнається наступна фірма-учасниця. В іншому випадку існує необхідність проведення тендеру ще раз. Ця схема зроблена для того, щоб мов би дотримуватися принципу конкурентної боротьби, який передбачає участь у тендері щонайменше двох виконавців.

Однією із розповсюджених схем обходу принципу дотримання конкурентності під час проведення закупівель є оголошення конкурсу під конкретного кандидата із зазначенням конкретних характеристик товару (кольору, виробника продукції, форми подальшого обслуговування, досвіду роботи виконавця тощо). Невідповідність якимось параметрам буде підставою для відмови інших учасників. Замовники, оголошуючи тендер, та висуваючи вимогу до товару, вже добре знають який саме товар потрібен, та конкретного учасника, який має стати переможцем. І хоча закон і має положення щодо неможливості застосування у тендерній документації посилань на конкуренту торговельну марку чи фірму, патент, конструкцію або тип предмета закупівлі, джерело його походження або виробника та інших, умов, що ставлять у дискримінаційне положення учасників, дана стаття (ст. 22) має примітку, щодо можливості застосування фрази «або еквівалент», [3] що і дає можливість обходу даної законодавчої норми.

Яскравим прикладом став випадок, коли підприємство оголосило тендер на закупівлю легкового автомобіля, вказавши при цьому предмет тендеру «Легковий автомобіль Toyota Highlander (або еквівалент)». Характеристики були настільки детальні, що під переможця передбачалося лише обрати цю марку автомобіля. Еквівалента з такими характеристиками не знайшлося [12].

Іншим проявом порушень є приховування справжніх тендерних пропозицій та навмисне застосування помилок у назвах тендерної продукції. Такі помилки створюють перепони для участі реальних конкурентів, адже слово із помилкою знайде тільки той, «хто повинен бути переможцем». Яскравий приклад таких помилок – «Закупівля машин», тому що кваліфікують це не як автомобільний транспорт, а як «Електроустаткування, інше». Яскравим прикладом був випадок закупівлі Київським міським онкологічним центром швабр Vermor за 2500 гривень за шту-

ку, що вказали їх як «прилад з тримачем та насадкою», отже через застосування таких навмисних помилок, не знайшлося інших учасників, які б запропонували аналогічний товар за більш вигідною ціною [11].

Процес оскарження має також ряд недоліків з процесуальної точки зору. Незважаючи на те, що оскаржити результати публічних закупівель може кожний, вартість такого оскарження досить велика, і складає 5 000 гривень для оскарження товарів і послуг, і 15 000 гривень для оскарження виконання робіт. І важливим фактом є те, що повернення плати неможливе. Також Антимонопольний комітет, навіть якщо знайде ознаки правопорушення при проведенні закупівель, не визнає вас автоматично переможцем, а лише надає можливість прийняти участь, якщо тендер буде проведено заново. Цей факт дещо зупиняє суб'єктів, які постраждали від нечесного проведення тендеру.

Іншою проблемою оскарження, є можливість оскарження лише надпорогових показників закупівлі, що становлять суму щодо товарів і послуг більше 200 тис. грн, а щодо робіт – 1,5 млн гривень. Саме сфера «допорогів» стала майданчиком для спекуляції та обходу правил чесної конкуренції. Прикладом такої спекуляції є наприклад ДП «Селидіввугілля», яке уклало 409 договорів на загальну суму 1,044 млрд грн через безліч торгів на суму 199,99 грн [11].

Вище зазначено лише декілька розповсюджених варіантів як обійти систему публічних закупівель та найяскравіші приклади. Але насправді таких схем набагато більше і, на жаль, запозичення європейського досвіду, прийняття нових законодавчих актів та переходу на електронну систему закупівель, кількість змов у сферах публічних закупівель не має позитивної тенденції до зменшення.

З правової точки зору потребує уваги процес розслідування, доказування та притягнення порушників до відповідальності. Діяльність Антимонопольного комітету України стосовно притягнення до відповідальності та розслідування правопорушень, які стосуються спотворення результатів тендерів має багато недоліків та труднощів. По-перше, бракує процесуальних повноважень АМКУ, а по-друге – недостатня врегульованість цього питання на законодавчому рівні. Аналіз антиконкурентних змов при публічних закупівлях, що призводять до спотворення результатів, дає можливість стверджувати, що питанню притягнення до відповідальності, повинно бути приділено набагато більше уваги у законодавчих актах. На сьогоднішній день, ми маємо лише одну ст. 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» [1], яка передбачає відповідальність за антиконкурентні узгоджені дії, що призвели до спотворення

результатів тендерів, торгів, аукціонів, конкурсів, у вигляді штрафу в розмірі до 10 відсотків доходу за попередній рік. У той час як аналіз складу такого правопорушення дає можливість виділяти різновиди таких змов, наслідки, мотиви та інші моменти, що призвели до спотворення. Це питання потребує набагато більшої уваги як з точки зору визначення розміру штрафу, так і превентивній функції призначення штрафу. Основним напрямком повинно стати подолання рівня корупції та спекуляції в сфері публічних закупівель.

З процесуальної точки зору розслідування і доказування антиконкурентних дій, що призвели до спотворення результатів тендерів, торгів, аукціонів, конкурсів потребує закріплення повноважень у спеціальному процесуальному акті – конкурентному процесуальному кодексі, що має передбачати розширення процесуальних повноважень щодо вилучення доказів, огляду приміщень, огляду документації. Експертної оцінки подання заявок на участь у тендері. Частими випадками є подання тендерної документації з типовими помилками кількох учасників, але згідно із Постановою Пленуму Вищого Господарського суду «Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства» від 26.12.2011 р. № 15, ознаки схожості в (бездіяльності) суб'єктів господарювання не є єдиним і достатнім доказом наявності попередньої змови (антиконкурентних узгоджених дій) [10]. Заслуговує на увагу доказова база – питання доцільності та належності доказів, механізмів вилучення тощо. Все це повинно бути закріплено на законодавчому рівні.

Висновки. Антимонопольний комітет як орган оскарження публічних закупівель має безліч перепон у виявленні, розслідуванні та притягненні до відповідальності за спотворення результатів закупівель. Проблема є не тільки виявлення порушень, розкриття схем, але й процес доказування та притягнення до відповідальності за такі змови. Потребує ретельної уваги та закріплення на законодавчому рівні прозорої системи закупівель, удосконалення механізму оскарження публічних закупівель та з метою зменшення кількості правопорушень у конкурентній сфері.

Аналіз антиконкурентних змов при публічних закупівлях, що призводять до спотворення результатів, дає можливість стверджувати, що питанню притягнення до відповідальності, повинно бути приділено набагато більше уваги у законодавчих актах. Необхідно виділити різновиди таких змов, наслідки, мотиви та інші моменти, що призвели до спотворення. Це питання потребує набагато більшої уваги як з точки зору визначення розміру штрафу, так і з точки зору превентивного механізму. Основним напрямком повинно стати подолання

корупції та спекуляції в сфері публічних закупівель.

Механізм накладення штрафів потребує удосконалення та розробки методики розрахунку штрафів, приділенню більш детальної уваги до процесів накладення та стягування штрафів. На нашу думку, така методика повинна включати диференціацію правопорушень та застосування відповідальності для кожного конкурентного випадку, враховуючи ступінь наслідків, завданих економіці та конкретному суб'єкту.

Цікавим залишається і той факт, що навіть через те, що законодавством передбачено досить високий штраф, доказової бази для притягнення правопорушників до відповідальності зовсім недостатньо, та бракує обмеженість повноважень АМКУ при розслідуванні антиконкурентних змов.

Окремого розгляду потребує процесуальні питання відхилення учасників закупівель за певних обставин, таких як вчинення корупційних діянь, антиконкурентних узгоджених дій; вчинення злочинів з корисних мотивів; пов'язаність осіб та інші випадки. Замовники можуть отримувати цю інформацію тільки безпосередньо від учасників. Довідка подається учасником в довільній формі, а отже, напевно, факт вчинення виконавцем попередніх злочинів може бути прихований, так само, як і прихований факт пов'язаності осіб, приймаючих участь у закупівлях.

У статті було розглянуто декілька популярних схем використання спекулятивних схем обходу принципу конкуренції, що призводить до спотворення результатів тендерів:

1. створення «псевдофірми» для спотворення реальної конкуренції, що в подальшому відмовляється підписувати договір із замовником, та переможцем визнається автоматично наступна фірма-учасниця, або потрібно заново проводити тендер;

2. приховування справжніх тендерних пропозицій та навмисне застосування помилок у назвах тендерної продукції, що вводить інших учасників у плутанину та неможливість приймати участь у цих пропозиціях;

3. оголошення під конкретного кандидата таких характеристик товару, які є виключними для цього конкретного виду продукції чи послуги, навіть якщо вказано в тендерній пропозиції «або еквівалент». Не завжди можна знайти еквівалент з такими ж точно характеристиками.

Але, насправді, таких схем набагато більше і, на жаль, запозичення європейського досвіду, прийняття нових законодавчих актів та переходу на електронну систему закупівель, кількість змов у сферах публічних закупівель не має позитивної тенденції до зменшення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 12. Ст. 64.
2. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 р. № 3659–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. №50. Ст. 472.
3. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. № 922–VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 9. Ст. 89.
4. Угода про державні закупівлі СOT; Угода, Міжнародний документ від 15.04.1994 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/981_050/page2.
5. Про приєднання України до Угоди про державні закупівлі : Закон України від 16.03.2016 р. №1020–VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 16, ст. 166.
6. Олефір А. Угода про державні закупівлі СOT: правові наслідки для України. *Підприємництво, господарство і право*. № 3. 2017. С. 79–84.
7. Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council «On public procurement and repealing Directive 2004/18/EC» of 26 February 2014. URL: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3A0J.L_2014.094.01.0065.01.ENG.
8. Олефір А. Проблеми публічних закупівель кризь призму європейського досвіду. *Теорія і практика правознавства*. 2017. № 1(11). С. 1–16. URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/89582/99325>.
9. Колтик О. Т. Актуальні проблеми сфери публічних закупівель у світі : матеріали міжнар. конф. «Public procurement: global revolution VIII. М. Ноттінгем. 12 червня 2017 р. URL: [https://kyivaudit.gov.ua/vr/ka/index.nsf/\(documents\)/71268A8731BEF02EC2258148003FB](https://kyivaudit.gov.ua/vr/ka/index.nsf/(documents)/71268A8731BEF02EC2258148003FB).
10. Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства. Вищий Господарський суд : Постанова Пленуму від 26.12.2011 р. № 15. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
11. Система електронних публічних закупівель Прозорро. URL: <https://prozorro.gov.ua/news/cherez-prozorro-ya>.
12. Автомобільна дискримінація: як чиновники купують авто за державні гроші. *Електронне видання Місто*. URL: <http://mi100.info/2017/07/22/avtomobilna-dyskryminatsiya>.

REFERENCES

1. Pro zakhyst ekonomichnoi konkurentsii: Zakon Ukrainy vid 11.01.2001 r. № 2210–III. (2001). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 12, art. 64.
2. Pro Antymonopolnyy komitet Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 26.11.1993 r. № 3659–XII. (1993). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 50, art. 472.
3. Pro publichni zakupivli: Zakon Ukrainy vid 25.12.2015 r. № 922–VIII. 2016. *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, 9, art. 89.
4. Uhoda pro derzhavni zakupivli SOT; Uhoda, Mizhnarodnyi dokument vid 15.04.1994 roku. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/981_050/page2.
5. Pro pryiednannia Ukrainy do Uhody pro derzhavni zakupivli: Zakon Ukrainy vid 16.03.2016 r. №1020–VIII. (2016). *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, 16, art. 166.
6. Olefir, A. (2017). Uhoda pro derzhavni zakupivli SOT: pravovi naslidky dlia Ukrainy. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 3, 79–84 [in Ukrainian].
7. Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council «On public procurement and repealing Directive 2004/18/EC» of 26 February 2014. URL: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3A0J.L_2014.094.01.0065.01.ENG.
8. Olefir, A. (2017). Problemy publichnykh zakupivel kriz pryzmu yevropeiskoho dosvidu. *Teoriia i praktyka pravoznavstva*, 1(11), 1–16. URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/89582/99325> [in Ukrainian].
9. Kolytk, O.T. Aktualni problemy sfery publichnykh zakupivel u sviti : materialy mizhnar. konf. «Public procurement: global revolution VIII. М. Nottinhem. 12 chervnia 2017 r. URL: [https://kyivaudit.gov.ua/vr/ka/index.nsf/\(documents\)/71268A8731BEF02EC2258148003FB](https://kyivaudit.gov.ua/vr/ka/index.nsf/(documents)/71268A8731BEF02EC2258148003FB).

10. Pro deiaiki pytannia praktyky zastosuvannia konkurentnoho zakonodavstva. Vyshchyi Hospodarskyi sud: Postanova Plenumu vid 26.12.2011 r. № 15. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
11. Systema elektronnykh publichnykh zakupivel Prozorro. URL: <https://prozorro.gov.ua/news/chez-prozorro-ya->.
12. Avtomobilna dyskryminatsiia: yak chynovnyky kupuiut avto za derzhavni hroshi. *Elektronne vydannia Misto*. URL: <http://mi100.info/2017/07/22/avtomobilna-dyskryminatsiya>.

ШВЫДКАЯ Т. И.,

кандидат юридических наук, ассистент кафедры хозяйственного права
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

ПРИМЕНЕНИЕ СПЕКУЛЯТИВНЫХ СХЕМ ПРИ ПУБЛИЧНЫХ ЗАКУПКАХ И ПРОБЛЕМЫ ПРВЛЕЧЕНИЯ К ОТВЕТСТВЕННОСТИ

Статья посвящена рассмотрению вопросов проведения и обжалования публичных закупок. Исследованы особенности осуществления публичных закупок и проанализированы некоторые положения Закона Украины «О публичных закупках». Осуществление закупок предусматривает конкурентный отбор участников и честного определения победителя. Каждый участник, на основе состязательности, должен предложить лучшие товары по самым низким ценам. На основе анализа зарубежного опыта и европейского законодательства автор высказывает своё мнение относительно внесения изменений в механизм выбора победителей тендера и в действующее законодательство с целью снижения количества нарушений в сфере публичных закупок. В статье рассмотрено несколько примеров типичных схем обхода закона, которые нарушают существование прозрачного механизма осуществления публичных закупок. Автором сделан анализ основных проблем и недостатков относительно обжалования результатов закупок, расследования, доказывания заговоров и привлечения к ответственности.

Ключевые слова: антиконкурентные согласованные действия; экономическая конкуренция; торги; тендеры; конкурсные процедуры; публичные закупки, тендерные (ценовые) предложения; заказчик; участник торгов.

SHVYDKA T. I.,

PhD, Assistant Professor of the Economic Law Department of Yaroslav Mudryi National Law University

IMPLEMENTATION OF SPECULATIVE SCHEMES IN PUBLIC PROCUREMENT AND ISSUES CONCERNING BRINGING TO RESPONSIBILITY

Problem setting. The field of public procurement is the most popular and most attractive area for speculation and corruption. The list of competitive offences in the Law of Ukraine “On protection of economic competition” provides liability for such kind of actions as anti-competitive concerted actions in the form of distortion of the results of tenders, bidding, auctions, competitions, but a detailed analysis of this offense has not been made both in terms of scientific research and in terms of legislative support.

Target of research is to analyze the legislation in the field of public procurement and to identify the main shortcomings of the bidding procedure, appeal against the results of the bidding conducted in violation of the principles of competition and the mechanism of bringing to responsibility.

Analysis of recent researches and publications. Researches in the area of competition law were conducted by such scientists as O. Kashtanov, O. Bakalinska, O. Bezukh, T. Udalov, S. Valitov, N. Borsuk etc.; A. Olefir, O. Koltik, O. Novitsky, Ie. Ocheredko, etc. paid attention in their work to issues on public procurement, but specifically insufficient attention to issues concerning bringing to responsibility for the distortion of the results of tenders, bidding, auctions, competitions was given in legal science terms.

Article’s main body. The article is devoted to the issues concerning conducting of and appealing against public procurement. Features of public procurement are investigated and some of the provisions of the Law of Ukraine “On public procurement” are analyzed in the article. Procurement involves competitive selection of participants and fair de-

termination of the winner. Each participant, on the basis of competition, has to offer the best products at the lowest prices. Based on the analysis of foreign experience and European legislation, the author expresses opinion concerning changes in the mechanism of selection of tender's winners and amendments to the current legislation in order to reduce the number of violations in the field of public procurement.

Conclusions and prospects for the development. The article considers several popular schemes of using speculative schemes to circumvent the principle of competition, which leads to distortion of the results of tenders: 1. foundation of "pseudo companies" to distort the real competition; 2. concealment of real tender proposals and deliberate use of mistakes in the names of the tender products; 3. announcement in tender for a specific candidate of such product's characteristics, which are exclusive to that particular product or service, even if it is specified as "equivalent".

Keywords: anti-competitive concerted actions; economic competition; bidding; tenders; competitive procedures; public procurement, tender (price) offers; customer; bidder.